

STORTINGET

Innst. 273 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:105 S (2024–2025)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi, Dagfinn Henrik Olsen, Frank Edvard Sve, Silje Hjemdal, Morten Stordalen og Himanshu Gulati om teknomaritime studier og forsvarssamarbeid

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen inngå en avtale om kjøp av plasser med NTNU i Ålesund og eventuelt andre utdanningsinstitusjoner som kan tilby teknomaritime studieplasser for Forsvaret med oppstart høsten 2025, for å avlaste de begrensede kapasitetene ved Forsvarets egne skoler.
2. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan for en fordobling av sivile teknomaritime studieplasser på universitets- og høyskolenivå i 2025.
3. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en opptrappingsplan for studieplasser på teknomaritim utdanning på universitets- og høyskolenivå tilpasset Forsvaret og en opptrappingsplan for ordinære teknomaritime studieplasser for sivil sektor for perioden 2026–2036.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Øystein Mathisen, Lise Selnes og Elise Waagen, fra Høyre, Jan Grønningen, Margret Hagerup og Kari-Anne Jønnes, fra Senterpartiet, Lars Vegard Fosser og Marit Knutsdatter Strand, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati, fra Sosialistisk Venstreparti, Grete Wold, fra Rødt, lederen Hege Bae Nyholt, og fra Venstre, Abid Raja, viser til representantforslaget.

Komiteen viser til at forsknings- og høyere utdanningsminister Sigrun Aasland har uttalt seg om forslaget i brev av 24. mars 2025. Brevet følger som vedlegg til innstillingen.

Komiteen har invitert til å gi skriftlige høringsinnspill i saken, og det har kommet fem innspill. De skriftlige innspillene er sammen med sakens dokumenter tilgjengelige på stortinget.no.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at maritim høyere utdanning er svært aktuelt i lys av dagens sikkerhetspolitiske situasjon. Høy maritim kompetanse er en forutsetning for et sterkt sjøforsvar og gir den norske maritime næringen et viktig konkurransefortrinn. Flertallet deler derfor forslagsstillernes bekymring for de betydelige kompetanseutfordringene

sektoren står overfor i årene som kommer, og er enig i at det er et økende behov for både militær maritim utdanning og sivil maritim utdanning.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, understreker betydningen av maritim utdanning både for den sivile og militære sektoren, særlig i lys av den krevende sikkerhetspolitiske situasjonen vi står overfor.

Dette flertallet viser til Meld. St. 14 (2022–2023) Utsyn over kompetansebehov i Norge, hvor et av hovedbudskapene er behovet for bedre samsvar mellom samfunnets kompetansebehov og utdanningstilbudene. Dette flertallet understreker at utdanningsinstitusjonene har et tydelig ansvar for å tilby relevante og fremtidsrettede utdanninger som svarer til disse behovene.

Et tredje flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Rødt, viser til Prop. 87 S (2023–2024) Forsvarsløftet – for Norges trygghet, hvor det fremheves at forsvarssektoren trenger en langsiktig strategi for å dekke sitt kompetansebehov på prioriterte områder. Denne strategien skal etter planen være ferdigstilt innen utgangen av 2025. Det vil da være avgjørende at Forsvaret står fritt til å velge samarbeidspartnere som best kan møte sektorens kompetansekrav.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at maritim kompetanse ble vektlagt som en av tre hovedprioriteringer, sammen med skipsfart og digitalisering, i den maritime politikken under Solberg-regjeringen.

Disse medlemmer støtter intensjonen om en bedre koordinering mellom Forsvaret og sivile utdanningsinstitusjoner. Disse medlemmer viser til at det er avgjørende at Forsvaret kan velge sine samarbeidspartnere innen utdanning basert på faglig relevans, geografisk plassering, utdanningens innretning og muligheten for gjensidig utbytte. Disse medlemmer støtter derfor ikke forslagene.

Disse medlemmer mener det er viktig å dekke Forsvarets kompetansebehov og sikre rekrutteringen av viktig fagfolk i tråd med forvarsløftet. Disse medlemmer viser til Prop. 87 S (2023–2024) Forsvarsløftet – for Norges trygghet, som redegjør for kompetansebehovet som skal dekkes gjennom Forsvarets egne utdanninger, og hvilke behov som må dekkes gjennom samarbeid med sivile sektorer. I proposisjonen vises det til et strategiarbeid for å sikre en systematisk tilnærming til kompetansebehov som skal være klar innen utgangen av 2025.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Senterpartiet og Venstre mener kompetansebehov fra sivile sektorer må ses i en helhet og i sammenheng. Derfor er det viktig at strategiarbeidet som skal adressere kompetansebehov, systematisk bør være klart før det inngås avtaler om kjøp av studieplasser for Forsvaret.

Disse medlemmer er positive til at det utarbeides en opptrappingsplan for studieplasser på teknomaritim utdanning etter at strategiarbeidet er klart. Dette for å sikre et utdanningstilbud som bidrar til å imøtekomme kompetansebehovet i Forsvaret og i tråd med forvarsløftet.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet vil understreke betydningen av et sterkt forsvar og effektiv ressursutnyttelse. I arbeidet med å utvikle et høykompetent forsvar er det utviklet et godt samarbeid mellom Forsvaret og flere sivile utdanningsmiljøer. Dette er det viktig å bygge ut videre, og på denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen inngå en avtale om kjøp av plasser med NTNU i Ålesund og eventuelt andre utdanningsinstitusjoner som kan tilby teknomaritime studieplasser for Forsvaret med oppstart høsten 2025, for å avlaste de begrensede kapasitetene ved Forsvarets egne skoler.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan for en fordobling av sivile teknomaritime studieplasser på universitets- og høyskolenivå i 2025.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en opptrappingsplan for studieplasser på teknomaritim utdanning på universitets- og høyskolenivå tilpasset Forsvaret og en opptrappingsplan for ordinære teknomaritime studieplasser for sivil sektor for perioden 2026–2036.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en opptrappingsplan for studieplasser på teknomaritim utdanning på universitets- og høyskolenivå tilpasset Forsvaret og en opptrappingsplan for ordinære teknomaritime studieplasser for sivil sektor for perioden 2026–2036.

Forslag fra Fremskrittspartiet:*Forslag 2*

Stortinget ber regjeringen inngå en avtale om kjøp av plasser med NTNU i Ålesund og eventuelt andre utdanningsinstitusjoner som kan tilby teknomaritime studieplasser for Forsvaret med oppstart høsten 2025, for å avlaste de begrensede kapasitetene ved Forsvarets egne skoler.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan for en fordobling av sivile teknomaritime studieplasser på universitets- og høyskolenivå i 2025.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rå Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:105 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi, Dagfinn Henrik Olsen, Frank Edvard Sve, Silje Hjemdal, Morten Stordalen og Himanshu Gulati om teknomaritime studier og forsvarssamarbeid – vedtas ikke.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 6. mai 2025

Hege Bae Nyholt

leder

Lise Selnes

ordfører

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Forsknings- og høyere utdanningsministeren

Stortinget

Deres ref

Vår ref

Dato

25/1708-

24. mars 2025

Representantforslag 105 S (2024–2025) om teknomaritime studier og forsvarssamarbeid

I Meld. St. 14 (2022–2023) *Utsyn over kompetansebehovet i Norge* beskrives regjeringens politikk for å dekke framtidens kompetansebehov. Et høyt utdannings- og kompetansenivå i befolkningen legger til rette for en mer produktiv arbeidsstyrke og økonomisk vekst. Et av meldingens hovedbudskap er å sørge for bedre samsvar mellom hva utdanningssystemet leverer, og det samfunnet har behov for. I en tid med knapphet på folk og høy omstillingstakt i arbeidslivet blir det enda viktigere at utdanningssøkende får tilgang til kompetanse som er etterspurt, og at kapasiteten i utdanningssystemet følger etterspørsel etter utdanning i samfunnet.

I høyere utdanning har universitetene og høyskolene og myndighetene et delt ansvar for å dimensjonere tilbudet. De sentrale myndighetene har et ansvar for den samlede utdanningskapasiteten og har dimensjonert dels på bakgrunn av studiesøkning, dels ut fra særlige arbeidskraftsbehov og dels ut fra opptakskapasitet og praksiskapasitet, særlig i en del profesjonsutdanninger. Ved universitetene og høyskolene har styrene ansvar for å dimensjonere studieporteføljene i tråd med både studiesøkning og arbeidsmarkedsbehovene. Institusjonene kan hente ressurser til økt utdanningskapasitet på prioriterte områder ved å redusere kapasiteten på andre områder eller gjøre andre omdisponeringer.

Jeg er enig i at maritim høyere utdanning er viktig både for den maritime næringen i Norge, og for Forsvaret, og særlig i lys av den sikkerhetspolitiske situasjonen vi nå står i. Dyktige sjøfolk med høy kompetanse er en forutsetning for oppbygningen av Sjøforsvaret og et konkurransefortrinn for den norske maritime næringen. Regjeringen har innført flere tiltak som en del av sin satsing på maritim kompetanse, blant annet ved å tilpasse

tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk. I tillegg ble det i 2024 lagt inn 17 mill. kroner i rammebevilgningen til Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU), Universitetet i Sørøst-Norge (USN), Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet (UiT) og Høgskulen på Vestlandet (HVL) basert på tidligere tildelinger fra MARKOM2020-programmet og omfanget av maritim utdanning ved den respektive institusjon. Dette var et viktig signal om en varig finansiering for et viktig område, men også en oppfordring til å se dette området i sammenheng med hele studieporteføljen og den samlede finansieringen av institusjonen. Friheten til, men dermed også ansvaret for, tydelig prioritering av kompetanse som samfunnet etterspør, ble dermed plassert der det hører best hjemme, hos universiteter og høyskoler.

Jeg setter pris på engasjementet for å sikre viktig kompetanse, og den positive beskrivelsen av hva miljøene i Ålesund, Haugesund og Vestfold kan bidra med på det maritime området, og samarbeid som allerede foregår med Forsvaret, blant annet ved NTNU, Universitetet i Innlandet og USN. Jeg er imidlertid mindre sikker på om den rette medisinen for å møte kompetansebehovene framover er en form for øremerking og detaljstyring der regjeringen inngår avtaler om enkeltutdanninger ved enkeltcampus og lager opptrappingsplaner ned på enkeltfag med føringer om fordeling mellom militær og sivil sektor. For det første fratar en slik tilnærming universiteter og høyskoler både friheten og ansvaret for å prioritere helheten i sin studieportefølje sett opp mot samfunnets behov. For det andre er det viktig at Forsvaret selv velger hvilke institusjoner Forsvaret vil samarbeide med innenfor det enkelte kompetanseområdet, ut fra utdanningenes innretning, geografi, faglige relevans og potensialet for gjensidig utbytte.

Hvis vi skal få mest mulig ut av knappe ressurser, både penger og folk, så tenker jeg at myndighetenes rolle først og fremst bør være å stille gode overordnede rammebetingelser til veie, og legge til rette for god dialog, samarbeid og gjerne avtaler mellom utdanningssektoren og de sektorene som skal gi oss økonomisk vekst framover, sikre velferden og ikke minst vår sikkerhet. Et godt eksempel der samarbeid mellom et universitet og en etat har ført til utvikling av et studietilbud som møter et konkret kompetansebehov, er Universitetet i Stavanger og Tolletatens samarbeid om å utvikle en bachelor i toll, vareførsel og grensekontroll. Tidligere ble tollere opplært internt i Tolletaten, mens vi nå har en formalisert utdanning for å møte et stadig mer komplekst samfunnsoppdrag, og for å kunne gi Tolletatens medarbeidere bedre muligheter for kompetanse- og karriereutvikling. Her har man altså fått til et samspill der en etat bidrar med både finansiering og utvikling i samarbeid med en høyere utdanningsinstitusjon. Jeg ser positivt på denne typen samarbeid, og tror det er et riktigere nivå å utforme de konkrete løsningene på kompetansebehovene på, enn at regjeringen skal inngå avtaler ned på konkrete utdanninger.

Utdanningssamarbeid som kommer både militær og sivil sektor til gode er svært ønskelig, samt vedtatt politikk fra regjeringen. I mange tilfeller vil det være slik at kompetansebehov- og mangler i forsvarssektoren og i det sivile samfunnet overlapper, og det er derfor viktig å finne felles løsninger slik at ikke en sektor dekker sitt behov på bekostning av andre sektorer. Det er flere gode eksempler på at felles kompetansebehov blir identifisert og adressert i

dialog mellom departementene på tvers av sektorområdene, slik som for eksempel opprettelsen av et flyingeniørstudie ved NTNU i 2023. Dette er et godt eksempel på hvordan sivile utdanninger produserer kompetanse som også Forsvaret har behov for. I dette tilfellet ble studiet finansiert gjennom en økning av rammebevilgningen til NTNU over Kunnskapsdepartementets budsjett. Som forslagstillerne også påpeker, kan også Forsvaret ved behov finansiere studieplasser for egne ansatte ved sivile utdanningsinstitusjoner på fagskole-, bachelor-, og masternivå, som etter- og videreutdanning.

Avslutningsvis viser jeg til at regjeringen i Prop. 87 S (2023-2024) *Forsvarsløftet – for Norges trygghet* slår fast behovet for en langsiktig strategi for hvordan forsvarssektoren skal dekke sitt kompetansebehov på utvalgte områder. Strategien skal redegjøre for hvilke kompetansebehov som må adresseres gjennom Forsvarets egne utdanninger, og hvilke behov som skal dekkes gjennom samarbeid med sivile sektorer. I dette arbeidet vil Forsvarets ulike kompetansebehov adresseres systematisk og i sammenheng. Strategien skal være klar innen utgangen av 2025.

Med hilsen

Sigrun Aasland

Dokumentet er godkjent elektronisk og påført statsrådens signatur

